

U. BUSSE, *Die Wunder des Propheten Jesus*. Die Rezeption, Komposition und Interpretation der Wundertradition im Evangelium des Lukas (Forschung zur Bibel, 24), Stuttgart 1977, ss. 512 ÷ IV.

Recenzowana książka jest skróconą wersją pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem ks. Prof. J. Gnilki. Składa się z pięciu części:

Dwie pierwsze są obszernym wprowadzeniem, w którym autor na 50-ciu stronach referuje stan badań nad Ewangelią Łukasza oraz przedstawia swoją metodę badawczą (*Redaktionsgeschichte*). Szczegółowo omawia dysertację M. H. Millera, *The Character of Miracles in Luke-Acts*, Berkeley 1971 (maszynopis).

Część trzecia jest analizą poszczególnych opowiadań o cudach, podzielonych na pięć grup: cuda dokonane w czasie „wiosny galilejskiej” (4, 14—43), podczas misji Jezusa w miastach Judei (4, 44—7, 50), „w miarę wzrastającej świadomości chrystologicznej uczniów” (8, 1—9, 50), podczas drogi do Jerozolimy (9, 51—19, 28) oraz uzdrowienie sługi arcykapłana (22, 47—53).

W części czwartej autor omawia syntetycznie problematykę Łukaszej koncepcji cudu na płaszczyźnie chrystologicznej, teologicznej i soteriologicznej.

Ostatnia część (zakończenie) traktuje o typowych środkach stylistycznych trzeciej Ewangelii i określa bliżej tło kulturowo-religijne jej powstania.

Zaletą całej pracy jest bogata dokumentacja. O problemach krytyki literackiej dobrze informuje analiza słownictwa poszczególnych tekstów. Zaznajomienie się z osiągniętymi wynikami autora ułatwiają streszczenia po omówieniu każdego zagadnienia. E. Busse wyczytał z tekstów Łukasza podstawowe tendencje jego interpretacji cudów Jezusa, jak: charakter etyczno-parenetyczny oraz wzorcowy zachowań czy wypowiedzi poszczególnych osób. Otóż reakcja uzdrowionych oraz świadków cudownych zdarzeń wyraża myśl ewangelisty. Autor omawianej dysertacji za mało uwagi poświęcił właśnie zakończeniom opowiadań o cudach, a szczególnie w tych tekstach, które znalazły się tylko w trzeciej Ewangelii. Tu bowiem dominantą w głosie wypowiadających się po cudach Jezusa jest motyw uwielbienia Boga. Łukasz wprowadził go aż 5 razy do swojej narracji (5, 26; 7, 16; 13, 13; 17, 15; 18, 43). W rozważaniach chrystologicznych U. Busse wyeksponował — zgodnie z myślą Łukasza — profetyczny aspekt posłannictwa Jezusa.

Wrocław

KS. TOMASZ HERGESEL

Y. SAOÛT, *Le grand souffle de l'Exode*, Fayard-Mame, Paris 1977, stron 269.

Yves Saoût (ur. 1938), kapłan z Bretanii, po ukończeniu studiów biblijnych w Rzymie, wykładał w Seminarium duchownym w Breście, a potem wyjechał do Kamerunu, gdzie jest i wykładowcą-egzegetą i misjonarzem. Nie bez znaczenia jest fakt, że żyje pośród najbardziej ubogich górali w północnym Kamerunie i tam zdobywa swoje doświadczenie, jak ubogim głosić Dobrą Nowinę.

Książka *Le grand souffle de l'Exode* jest wynikiem współpracy ze „Szkolą Wiary” (*Ecole de la Foi*) we Fryburgu Szwajcarskim, która na prośbę ekipy misjonarskiej z Kamerunu zorganizowała tam tzw. „miesiąc

wiary” pod kierunkiem o. Jacques Loew. Mamy zatem do czynienia nie z refleksjami egzegety, które powstały przy stoliku, lecz z wynikami dyskusji, omówień i wspólnych modlitw grup uczestniczących w owym kursie „miesiąca wiary”. O. Jacques Loew pisze w przedmowie do tej książki: „Od Mojżesza do Apokalipsy, od pustyni Synaj do pustyni Sahel i naszych wielkich miast współczesnych, od niewoli egipskiej do przesiedlenia babilońskiego, od proroków do Jezusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego, wypełniającego swój Exodus w Jeruzolimie (Łk 9, 31) — książka ta wprowadza każdego z nas w jego własny Exodus. Oby wielki powiew Exodus nauczył nas, że (...) trzeba wykonać skok na drugi brzeg (a to jest, jak wiadomo, pierwotne znaczenie słowa Pascha) i wejść na pustynię”.

Temat Exodus jest dla S. „jednym z wiodących dla tego, który chce wejść w Pismo Święte po śladach historii zbawienia. Śledząc temat Wyjścia nie bierze się pod uwagę samego Słowa Bożego, lecz idąc za tą nicią, która prowadzi aż do Apokalipsy, zaczyna się rozumieć całe przedziwo biblijne” (s. 17).

Metoda, jaką posłużył się S., jest metodą prowadzenia przez całą Biblię. Nie jest to akademicka metoda egzegetyczna, choć każda stronica zawiera wyniki naukowych analiz biblijnych — i tu wyczuwa się specjalistę; nie jest to też dzielenie się tylko doświadczeniem misjonarza, aczkolwiek wiele tam spotykamy paralel do dzisiejszego życia. Jest to zatem szczęśliwe połączenie egzegezy z hermeneutyką pastoralną, która pragnie ukazać wiernym całość Biblii poprzez pryzmat jednego tematu. Ponadto — i to trzeba wyraźnie uwypuklić — metoda książki zakłada pracę grupową.

Książka dzieli się na 12 rozdziałów: 1. Ogólne omówienie Księgi Wyjścia; autor uważa Exodus za „ewangelie” Starego Testamentu; 2. Ucisk Izraela i pojawienie się Mojżesza; 3. Powołanie Mojżesza i objawienia Imienia Boga; 4. Dziesięć klęsk przeciwko Egipcjom; 5. Wyjście z Egiptu; 6. Przymierze na Synaju; 7. Pochód przez pustynię; 8. Ziemia Obiecana; 9. Nowy Exodus; 10. Exodus Jezusa; 11. Exodus chrześcijan; 12. Exodus ludzkości.

Książkę trzeba polecić tym wszystkim, którzy pragną głębiej poznać teologię biblijną; wiele skorzystają z niej rekolekcjoniści i homileci.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

KS. J. W. ROSŁON — KS. J. ŁACH, *Studia z biblistyki*, Warszawa 1978, t. I, Wyd. ATK.

Pod wyżej zacytowanym tytułem ukazał się tom I Studiów z problematyki biblijnej, zawierający dwie monografie: pierwsza pióra Ks. J. W. Rosłona OFM, pt. *Teologia zbawienia u Pawła i Jana*, stron 153, druga opracowana przez Ks. J. Łacha nt. *Ze studiów nad teologią ewangelii dziecięctwa Jezusa*, stron 170. Obie te monografie, w pewien sposób ściśle ze sobą związane otwierają i zapoczątkowują serię wydawniczą z zakresu teologii biblijnej, dziś tak bardzo aktualnej i pożytecznej, a jeszcze u nas mało znanej dyscypliny biblijnej.

Ks. J. W. Rosłon daje nam w swojej pracy próbę syntetycznego ujęcia zagadnienia zbawienia, tak jak ono jest zaprezentowane zarówno przez św. Jana jak i przez Apostoła Narodów św. Pawła. Wychodząc ze słusznych zresztą założeń, że słowo „zbawienie” rzadko występuje u św. Jana, Autor zmierzając do wydobycia zawartej w nim treści odwołuje się do różnych metafor, przy pomocy których treść tego słowa jest określana w Starym Testamencie, po to, by później szukać analogii do tego pojęcia u czwartego Ewangelisty. W oparciu o takie metafory jak zwycięstwo, dziedzictwo, pokój, światło, woda w Starym Testamencie, Autor próbuje podać definicję